

ВИДИ ПРИЙМЕННИКІВ ЗА БУДОВОЮ.

7 клас

ЗАПАМ'ЯТАЙ

Граматичне значення:

разом із формами
непрямих відмінків ім.,
числ., займ. показує їхню
залежність від інших
слів у словосполученні
чи реченні

Синтаксична роль:

не є членом речення, але
разом із повнозначними
словами може бути в
структурі того члена
речення, яким є ім.,
займ., числ., з яким він
вживається

Лексичного
значення не
має

ПРИЙМЕННИК

Незмінна
службова
частина
мови

Таблиця №1 “ВІДНОШЕННЯ ПРИЙМЕННИКІВ”

ВІДНОШЕННЯ МІСЦЕ АБО НАПРЯМОК ДІЇ (ПРОСТОРОВІ)	ПРИЙМЕННИК	ПРИКЛАДИ
	до, від, у, біля, за, по, посеред, край, поміж, довкола, поза	йшов до лікарні, біля неї, від села до міста, край озера, за горою
ЧАС ДІЇ (ЧАСОВІ)	від, до, на, з, о, після, через, упродовж	упродовж двох годин, о сьомій, після уроку
МЕТИ	за, на, для, задля, заради, в ім'я	заради матері, в ім'я Батьківщини, на роботу
ПРИЧИНИ	з, від (од), завдяки, у зв'язку, з нагоди, через, зважаючи на	відсутній через хворобу, у зв'язку з переводом, з нагоди Дня учителя
ДОПУСТОВІ	незважаючи на, всупереч	незважаючи на дощ, всупереч негараздам
УМОВИ	за умови, у випадку, при, без	за умови виконання, у випадку програшу
ОБ'ЄКТНІ	про, за, зі(із)	про неї, із її сестрою, за красивого юнака
ОЗНАЧАЛЬНІ	без, з, в(у)	чашка з щербиною, кіт без хвоста, тоне у воді

Таблиця №2

"ПРИЙМЕННИКИ Й ВІДМІНКИ"

ВІДМІНКИ	ПРИЙМЕННИКИ	ПРИКЛАДИ
РОДОВИЙ	Без, біля, від, для, до, з, з-за, з-під, проти, за, між, в (у), коло	Без даху, біля дверей, від сестри, до батьків, з-під землі
ДАВАЛЬНИЙ	Завдяки, всупереч, вслід, навздогін, навперейми, наперекір, назустріч	Завдяки їй, вслід йому, наперекір погоді, назустріч сонцю
ЗНАХІДНИЙ	Над, під, перед, по, поза, за, на, між, об	Під ранок, перед себе, об стіл, з відро
ОРУДНИЙ	Над, під, перед, поза, з, за, між	Під кущем, перед хатою, з учнями, за ними
МІСЦЕВИЙ	На, по, в (у)	По дорозі, у місці, в озері, на волі

Види прийменників за будовою

Прості – складаються з однієї основи

по, про, у, без, коло, протягом, до, по, край, близько та ін.

Складні – утворюються поєднанням кількох простих прийменників

з-поперед, з-за, понад, довкола, напроти, заради, з-попід та ін.

Складені – складаються з двох частин, що пишуться окремо.

нарівні з, на чолі, одночасно з, за допомогою, в галузі, з метою, паралельно з, згідно з, відповідно до та ін.

Префікс — це частина слова. Вона пишеться зі словами разом:
приходити, доїхати, під'їзд.

Прийменник — це службове слово.

Прийменники з іншими словами пишуться окремо. Між прийменником та іншим словом можна поставити запитання або інше слово: доплив (до якого? крутого) берега, зайшов за (своїм) товаришем.

Спиши текст, вставляючи замість крапок потрібні за змістом прийменники чи префікси.

Заберіться (...) лісу. Сядьте там або (...)ходіть тихенько, (...)тамувавши подих. (...)слухайтесь і ви (...)чуєте справжні лісові хорали.

Он (...)співала іволга, наче скрипка. Соловейко (...)ливається, як сопілка. Дятел б'є (...) стовбур, наче вправний бубняр. Сорока полохливо (...)скрекотала, наче тріскачка. Грак і той (...)свистує, наче півень (...) байці.

Доброгорська Галина Вікторівна, м. Київ, Скандинавська гімназія

Вправа 531 стор. 215 (Ющук).

Завдання: виписати прийменники разом із іменниками, яких вони стосуються. Визначте відмінок та вид прийменників за будовою.

---

1. Зоре моя вечірняя, зійди над горою, поговорим тихесенько в неволі з тобою.
2. Розкажи, як за горою сонечко сідає, як у Дніпра веселочка воду позичає.
3. Сонце гріє, вітер віє з поля на долину, над водою гне з вербою червону калину.
4. Садок вишневий коло хати, хрущі над вишнями гудуть.
5. Встаєш із-за моря, з-за туману, слухняна рожева зоре!

Завдання: виписати прийменники, визначити їх вид за будовою.

---

1. По діброві вітер віє, гуляє по полю.
2. Біля блакитного гроту море здималось і раз у раз вливало в нього срібло своїх хвиль.
3. Трудяща ластівка край берега літала.
4. З лісу шепче гілка, з жита – перепілка, з-за широкого лиману журиться сопілка.
5. Тече вода з-під явора яром на долину.
6. Незважаючи на холод, хлопець ішов та йшов уперед.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Опрацювати презентацію;

опрацювати матеріал підручника

виконати завдання: виписати з літератури по два речення з простими, складними та складеними прийменниками.

